

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XLII. Sabinen. juris lignandi. De usu lignandi, seu pascendi & aquandi competente Civibus vel incolis, Et an per loci Dominum prohiberi possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

nullam affert utilitatem, & alteri damnum caufat, ut notat ad materiam *text. in l. altius Cod. de feruit & aqua cum concordat. apud Capyc. Latr. dec. 50. & Rot. decif. 61. par. 5. rec. & fepius*, Et in his fpecialibus terminis, quod hujufmodi ftatuta vel decreta continere folet iniquitatem, quam frequenter feigniores & pauperes cives nutriunt adverfus indultrios & divites, advertitur apud *Otter dicto cap. 12. n. 3.*

Hæc fcribebam tanquam Advocatus, Reflectendo autem ad veritatem, ab initio juxta confuetudinem partibus libere infinuatum, dicebam iftam effe quæftionem potius facti quam juris non recipientem generalem & uniformem determinationem, fed decidendam prudentis judicis arbitrio, ex facti quaîtate, ejuſque particularibus circumftantijs, an fcilicet concurreret necne jufta & rationalis caufa faciendi hujufmodi prohibitiones vel reftrictiones. Si enim talis caufa non concurreret, de plano præmiſſa intrarent, ut in ſpecie advertitur per *Awendan. de exequendis mandatis cap. 13. num. 10.* ac admittunt vel ſupponunt cæteri, de quibus infra, cum tunc proprie intret motivum æmulationis ſeu malignitatis, confideratum per *Otter. ubi ſupra*, ut alteri damnum abſque propria utilitate inferatur. Quinimo cum damno proprio, quoniam Communitatum, ipſorumque particularium civium pauperum & non indultriorum intereſt, alios ad eſſe cives indultrios & divites, per quos onera publica pro modo facultatum ita magis in eorum levamen ſupportentur.

Tres autem caufæ in propoſito ponderari ſolent hujufmodi provisiones excuſantes, Primò fcilicet, ubi ad conſulendum publicis oneribus, & neceſſitatibus alio commodiori modo deficiente, congruum & rationale reputetur aliquam territorij partem reſtringere vel prohibere, ut ita ex pretio illorum paſcuorum exteris vel eiſdem civibus vendendorum, dictis neceſſitatibus conſulatur, & tunc publica caufa præfertur privata, ideoque major pars, non obſtante contradic-tione minoris concludit, juxta caſum de quo apud *Franch. dicta decif. 197. Maſtrill. dec. 49.* cum alijs per *Cobell. ad Bullam boni regiminis cap. 50. num. 157. & ſequen. Novar. dicta par. 1. gravam. 30. apud quos cæteri.*

Alter caſus eſt inſinuatus in *Corana diſc. 38.* & in alijs, ubi fcilicet aliqua territorij pars pro ſervitio agriculturæ, ac beneficio publicæ annonæ reſervatur pro meliori paſcuo boum aratoriorum, faciendo, ut vulgò dicitur, *mezzanas*, ſeu *ban-nitas*, ne oves, capræ, ſues aliaque animalia im-mitti poſſint, quoniam pariter dicitur bonum publicum anteponendum privato, ut per *Covarr. præ-ticæ. cap. 37. ſeſſ. dec. Aragon. 74. Capobl. de Ba-ron. tom. primo pragm. 11. num. 32. cum ſeqq. Novar. par. prima gravam. 34. apud quos cæ-teri.*

Tertius demum caſus eſt, ubi ita ſtatuitur ad commune omnium civium commodum & utilita-tem, ne fcilicet ditiores & potentiores exceſſivum numerum animalium ad indultriam retinentes, totum territorium ita occupent, quod minus po-tentium civium uſum impediunt, unde propterea juſtum & rationale eſt ut ita certus numerus mo-deratus determinetur, ad æqualitatem, ac debi-tam proportionem ſervandam, ut ex *magiſtrali traditione, Alberic. in l. Imperatores ff. de ſervir. ruſtic. prædiarum* firmant cæteris antiquioribus al-

legatis *Awendan. dicto cap. 13. num. 10. Cancer. par. 3. var. cap. 4. num. 66. Capobl. de Baron. tom. 2. cap. 79. num. 3. & 4. Cobell. ad Bullam dicto cap. 50. num. 199.* & conferunt quæ remiſſive inſinuantur in *Amerina hoc eodem tit. diſc. 36.* de reſtrin-genda facultate comperente Baroni, ſeu Domi-nio loci tanquam primo civi, ut vel juxta unam opi-nionem tot animalia retinere poſſit, quot ditior civis, vel quot duo ex ditioribus, vel probabi-lius judicis arbitrio, inſpecta quantitate territorij, numero & qualitate civium, ac alijs circumſtan-tijs.

Applicando igitur ad rem, verificari non po-terat hæc ultima caufa, cum ſupponeretur alios cives non habere oves, aliaque animalia, mi-nuſque ſecunda, fed bene credebam poſſe con-gruere primam, ut fcilicet præfinito moderato numero, paſcua excedentia poſſent exteris vendi, eorumque animalia ibi affidari, ut ex pretio reli-qui cives in onerum ſupportatione ſublevari poſ-ſent, atque ita in æquipollenti obtinerent illum uſum, qui debet eſſe omnibus communis; Inter-tum tamen tunc erat, an iſta caufa verificaretur necne, atque ab hoc pro meo judicio pende-bat caufæ exitus, de quo remanſi incertus, puto ta-men, juxta frequentioreſ Congregationis pru-dentem ſtylum, quod fuerit vel favore Commu-nitatis, vel cum aliquo honeſto temperamento.

SABINEN.

JURIS LIGNANDI

PRO

COMMUNITATE MONTIS
LIBRETTI

CVM

EJUS BARONE.

Reſponſum pro veritate incerto
requirenti.

De uſu lignandi, ſeu paſcendi & aquandi
competente Civibus vel incolis, Et an
per loci Dominum prohibere poſſit.

SVM MARIVM

- 1 **A**N Dominus loci prohibere poſſit Civibus
& Incolis uſum lignandi & paſcendi.
- 2 Hic uſus non importat ſervitutem
- 3 Assignantur rationes, ex quibus Dominus non
poſteſt populo prohibere hunc uſum.

DISC. XLII.

Requiſitus, quid in ſupradicta controverſia
pro veritate ſentirem, an fcilicet loci Domi-
nus ad quem ſupponitur ſpectare nemora,
ſilvas, foreſtas, & loca campeſtria, tam quædam emo-
lumenta paſcuorum, quàm lignorum, prohibere
poſſit ejuſdem loci civibus, & incolis, nè pro eorum
uſu ligna incidere, & paſcua ſumere valeant; Ref-
pondi ceſſante privilegio ſeu præſcriptione legiti-
mè inducta, regulam tam ex diſpoſitione juris,
quàm

quàm ex generali consuetudine stare pro civibus & incolis contra Dominum, quia posita etiam hujusmodi jurium pertinentia penes Dominum, semper præservatus intelligitur usus civium & incolarum, ut isti elementa naturalia aliaque ad humanum usum necessaria habeant, ne inermem vitam ducant, undè qui vult in suo loco subditos & habitatores, in eis dictum usum pati debet, ut firmant *Lucas de Penna in l. sum atque per illum text. ubi etiam alij C. de aqueductibus lib. 10. Petrus de Antibolo de munibus versic. ex quibus omnibus, bene Freccia de subfend. lib. 2. auctor. 46 num. 4. Anna alleg. 4. n. 17. Apont. cons. 97. num. 4. lib. 1. Capobl. de Baron. par. 1. pragm. 1. num. 100. & ceteri communiter.*

Quod adeo verum est, ut etiam si Baroni per Principem expressè concessum esset feudum cum nemoribus, sylvis, montibus, forestis, fluminibus & aquis, liberum & exemptum ab omni onere & servitute, adhuc tamen intelligatur exceptus iste usus, qui non importat servitutem, sed onus intrinsecum & connaturale, ut bene *Anna dicta alleg. 48. & est latius deductum in Sabinen. Status Montis Libretti sub tit. de feud. disc. 65.* ubi quod venditore promittente Castrum cum hujusmodi juribus liberum, atque ab omni onere & servitute exemptum, non potest emptor pro hujusmodi usu prætere actionem evictionis, seu quantimajoris, nisi ex facti circumstantiis pateat partes sensisse etiam de libertate ab hujusmodi usu.

Et ubi deficerent auctoritates, id clarè probari dicebam, nedum ex præmissa ratione, quod Dominus, qui vult in suo loco habitatores & vasallos, debet eis elementa naturalia aliaque ad humanum usum necessaria permittere; Sed etiam ex altera, quod antiquitus attento jure naturali, seu gentium primævo cognita non erant hujusmodi dominia, sed omnia erant communia & penes populum, qui postmodum ejus jura in Principem, seu Dominum transtulit tanquam in Reipublicæ administratorem seu maritum, undè propterea tria resultant hujusmodi usum inducentia. Primum nempè, quod facta concessione alicujus juris, intelligitur in eo, quod excedit proprium usum, cum improbable sit populum cum hujusmodi concessione voluisse se privare eo usu, sine quo vivere non posset; Secundò quia si Princeps, seu Dominus reputatur tanquam maritus possidens hujusmodi jura tanquam dotem sibi à Republica datam, ferre teneretur onera matrimonii, atque ex dotis fructibus alimenta necessaria præbere uxori, quæ consistere dicuntur in populi protectione, defensione, recta administratione, & ut clementis necessariis non priventur, neque inermem & infelicem vitam ducere cogantur, ut in *dicta Sabinen. Status montis Libretti sub titulo de feud. disc. 65. & in Spoletana sub tit. de Regal. disc. 44.* Et tertio demum, quia si Princeps vel Dominus inferior à Principe causam habens hujusmodi bona & jura possidet ex concessione & liberalitate populi, manifestam committeret ingratitude donatori denegando necessaria juxta terminos *text. in l. fin. C. de revocan. donat.* Atque hanc dixi mihi videri veritatem, quod scilicet magna sit differentia inter casum, in quo agatur inter duos privatos de jure pascendi, lignandi, & aquandi jure servitutis, vel etiam inter duos populos, quorum unus præterdat hoc jus in territorio alterius, & casum ubi populus jure civico & naturali vult dopasci, aliaque præmissa facere in suo territorio, nisi consuetudo induxerit aliquam pretii, seu fidæ solutionem, sive quod Dominus in locum introduxerit habitatores

sub hac lege juxta deducta in *Amerina hoc tit. disc. 36.*

TUSCANEN.

PASCUORUM

PRO

COMMUNITATE TVSCANELLÆ,

CUM

DOHANERIIS PATRIMONII

Causa benevole disputata coram Cardinali Arbitro, & pro Communitate resolutus.

De juribus & privilegijs Dohanæ seu Dohaneriarum in prælatione affictus seu emptionis bannitarum aliorumque pascuorum, An talia privilegia locum habeant, ubi Communitas bannitarum, seu pascuorum dominia illa vendit seu locat ejusdem loci civibus & incolis pro eorum animalium usu & commoditate.

SUMMARIUM.

- 1 **C**ausa controversa.
- 2 **C**ives habent jus pascendi in territorio.
- 3 **Q**uando Communitas possit facere bannitas & restringere hunc usum.
- 4 **Q**uando ipsi Cives pro eorum usu emunt vel conducunt bannitas Communitatis, quomodo considerentur.
- 5 **I**n pascendi competens alicui in alieno intelligitur ultra usum Domini.
- 6 **D**ominus loci habens pascua in Dominio, tenetur ea vendere potius civibus, qui sunt præferendi.
- 7 **D**istinguuntur species bonorum pertinentium ad Communitates.
- 8 **D**e Dohana Apulia.
- 9 **D**e bonis Communitatis, in quibus cives non habent jus civicum.
- 10 **D**e alio casu, in quo habetur, quod distributio inter cives non est venditio vel locatio cadens sub Constitutione Gregor. XIII.

DISC. XLIII.

Disponentibus Constitutionibus Apostolicis aliisque provisionibus super Dohana Patrimonij emanatis, ut per Communitates vel etiam privatos, tenentur, vel alia loca pascuorum usui destinata vendi seu locari non possint, nisi requisitis Dohanerij, qui in hujusmodi locationibus seu emptionibus quibuscumque alijs pro usu Dohanæ ejusque affidatorum pro eodem pretio seu pensione præferri debeant; Cum Communitas Tuscanellæ ejus tenentur locasset, seu vendidisset ejusdem loci civibus & incolis pro usu eorum animalium, Dohanerij autem prælationem prætenderent. Hinc inito compromisso in *Cardinali*